

Faludy-festette Szócs-portré
Szócs Géza *Nyestbeszéd* című kötetéről

Szócs Géza *Nyestbeszéd* című legújabb verseskötete, mely nemrégiben elhunyt idősebb költőtársa, Faludy György válogatásában tartalmaz 33 verset a szerző életművéből, megítélésem szerint azért is figyelemre méltó, mivel több egyszerű életmű-keresztmetszetről: a benne található szövegek költői természetén túl a kötet rendelkezik egy másik, személyes síkkal is, amelybe a mindenkori olvasó is bepillantást nyerhet. A könyv célja nem csupán annyi, hogy reprezentatív válogatást nyújtson Szócs Géza költészetéből: részben emléket is kíván állítani két jeles költő őszinte barátságának. A válogatás ugyan nyíltan szubjektív, ám az olvasónak talán nem kell kételkednie afelől, hogy Faludynak valóban Szócs legértékesebb, legérdekesebb verseit sikerült egy rövid kötetbe válogatnia.

Szócs Géza – sok esetben képviseleti, tehát politikai utalásoktól sem mentes, sokhelyütt ugyanakkor meglepően személyes – költészetének olyan illusztris darabjai kerültek a *Nyestbeszéd* lapjaira, mint az *Indián szavak a rádióban*, *A menyét*, a *Puszták népe*, vagy akár *Az 56-os villamos* című költemény, mely a forradalomnak és szabadságharcnak állít emléket, a különböző poétikai hagyományok szokatlanul kreatív módon való variálásával. E hosszúvers, mely megítélésem szerint talán a kötet legérdekesebb darabja, voltaképpen több különálló költemény füzéréként is kezelhető. A műben a költő ötvözi a dalt, a drámai monológot, a narrációt, a balladát és a költői párbeszédet, egyfajta lírai körképet adva arról a történelmi eseményről, melyet talán a mai napig nem sikerült igazán a helyére illesztenünk a magyar történelemben. Mintha csak a képzeletbeli 56-os villamos fedélzetén utaznánk, mintegy stációszerűen láthatjuk magunk előtt a forradalom különböző helyszíneit és szereplőit, példának okáért Falábú Jancsit, a Corvin-köz híres tüzérparancsnokát, vagy a pesti srácokat, akiket a költő allegorikus módon *A Pál utcai fiúk* szereplőivel azonosít. De ugyanezen versfüzéken belül bepillantunk az *Elfelejtett dolgok hivatalába*, a történelem egyfajta képzeletbeli lomtárába, illetve eljuthatunk *Az Isten háta mögé* is, ahonnan talán már nincsen visszaút a történelemben.

A már említett politikai töltetű versek mellett, melyek reflektálnak a határon túli, többek között az erdélyi magyarság életének múltbeli vagy máig megoldatlan visszásságaira is, a kötetben találhatóak mitikus hangvételt megütő költemények, mint például a *Történet kislánnyal és medvével* című szöveg, mely mintha egy kicsit a népmesei hagyományhoz is visszanyúlna. Emellett előfordul olyan, a magyar lírai tradíciót játékosan megidéző mű is, mint a *Mihály, József, Sándor, János, Endre, Attila és a nők* című költemény, mely voltaképpen a magyar költészettörténet legnagyobb alkotóinak hangján szólal meg, apró travesztiákon keresztül. Ezen felül olvashatunk néhány olyan dalszerű, privatív, a költői lélek mélyéből feltörő lírai dalt, mint a *Négyszer négyes patchwork* vagy *Az albatrosz átszál Kocsárdon*. Ezek a dalok – népdalszerű könnyedséggel megszólaló műdalok – egyfajta ellenpontját képezhetik a kötetben belül a történelmi eseményekre, a magyarság történelem által adatott sorsára reflektáló, arról meglehetősen komor képet festő szövegeknek. Megteremtik a világgal és önmagával megbékélni nem tudó, olykor mindent radikálisan megkérdőjelező költői beszélő számára (s egyúttal az olvasó számára is) a megnyugvás, a remény lehetőségét, a politikai és történelmi helyzetek viharából egy sokkal bensőségesebb, harmonikusabb világba húzódva vissza.

A könyv szerkezetileg a következőképpen tagolódik: először a szerző jegyzetét olvashatjuk, Faludyval való barátságáról és a harminchárom vers kiválogatásának előzményeiről. Ezután következik maga a válogatás Szócs Géza legszebb verseiből, majd a kötet vége felé rendhagyó módon olvashatjuk Faludy György *A Duna* című, fiatalabb költőtársának dedikált hosszúversét, melyet még 2001-ben írt. Faludy tehát *megszólal*, reflektál Szócs Géza poétai és emberi megnyilvánulásaira, a kötetbe való integrálás révén még odaátról is. Ezt a megszólalást követi Szócs Géza naplójegyzete, melyben a lehető legszemélyesebb hangon számol be Faludy György temetéséről, ahol a kortárs magyar irodalmi élet minden jelentősebb alkotója jelen volt, hogy utolsó útjára kísérje a huszadik század egyik jelentős magyar költőjét. A naplójegyzet után olvashatjuk Szócs Géza egy, a költőtárs halálára írt, öt rövid versből álló ciklusát, a *Vízcsap a temetőkapunál* című versfüzért. A kötet legvégén pedig, mintegy váratlan módon, bekapcsolódik a két költő lírai-emberi párbeszédébe egy harmadik hang is – Faludy-Kovács Fanny, Faludy György özvegyének rövid, ugyancsak személyes hangvételű jegyzete a két költő kapcsolatáról.

Mint említettük, a kötet Szócs Géza gazdag életművének reprezentatív keresztmetszete mellett személyes arculattal is rendelkezik, nem állhatjuk meg azonban, hogy miután számos erényéről szót ejtettünk, ne illessük néhány bíráló megjegyzéssel is. Természetesen érthető és méltányolandó a törekvés, hogy a *Nyestbeszéd* emléket kívánjon állítani két jelentős költő

barátságának, ám azon túl, hogy válogatást közöl egyikük életművéből a másik szerkesztésében, túlzónak érzem példának okáért Faludy-Kovács Fanny végjegyzetét a két alkotó barátságáról, aki talán indokolatlanul vonódik be a lírai párbeszédbe. Időnként az a benyomásunk támadhat, hogy a lírai dialógusokon, a versszövegeken túl a könyv mintha olykor túlzottan elmenne a memoárműfaj, az emlékirat-irodalom irányába, és mintha a nem-lírai szövegek túlzottan – s persze szükségtelenül – kívánnák legitimálni a két költő barátságát, illetve magának a könyv megjelenésének tényét. E szubjektív megállapítás persze semmit nem von le a Szócs-életmű válogatott szövegeinek poétikai kvalitásaiból, még akkor sem, ha a szerző és a válogató emberi kapcsolata, a kötet személyes síkja helyenként túlzottan is előtérbe kerül. A kötet 33 verse, illetve a Faludy halálára írott ráadás-ciklus megítélésem szerint bizonyítékul szolgálhatnak arra is, hogy Szócs Géza költői tehetségét és jelentőségét nem csökkenti az a tény sem, hogy politikai tisztséget vállalt. Sőt, a kötetben a képviseleti, politikai töltetű versek révén a politikum pozitívan, művészi keretek között is képes megnyilvánulni, talán ellensúlyozva a valós politikai szerepvállalás miatti esetleges bírálatokat.

Megítélésem szerint a *Nyestbeszéd* a felróható hibák, szerkesztésbeli problémák, így a memoárszerű jegyzetek túlzott arányú szerepeltetése dacára mindenképpen figyelemre méltó, olvasásra érdemes verseskötet, mely egy jeles kortárs költő talán legjobb verseit, életművének jelentős darabjait tartalmazza. Ehhez csak pluszként járul hozzá, hogy éppen Faludy György, egy másik jelentékeny költő, nem mellesleg a szerző barátja volt a válogató. A kötet emberi, személyes oldalának esetleges apró túlzásai ellenére megképződhet az olvasókban egy olyan költői portré, melyet Faludy festett Szócs Gézáról és lírájáról. A különböző hagyományokkal történő játék, az alanyi és a képviseleti, a nyelvi játékokkal élő és a komoly, szentenciózus költészet e rövid válogatáson belül talán még egymást is képesek erősíteni, teljesebbé téve a képet, mely napjaink egyik ellentmondásosan megítélt, ugyanakkor mindenképpen jelentőséggel bíró magyar lírai alkotójáról kirajzolódhat bennünk.

(*Ulpus-ház Kiadó, Budapest, 2010.*)

